

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

حوزه علمیه فاطمه الزهرا (س) شهرستان گله دار

مقالات پایانی سطح دو (کارشناسی)

مقاله اول

موضوع:

آثار لقمه حرام در ناهنجاری های اخلاقی – عبادی

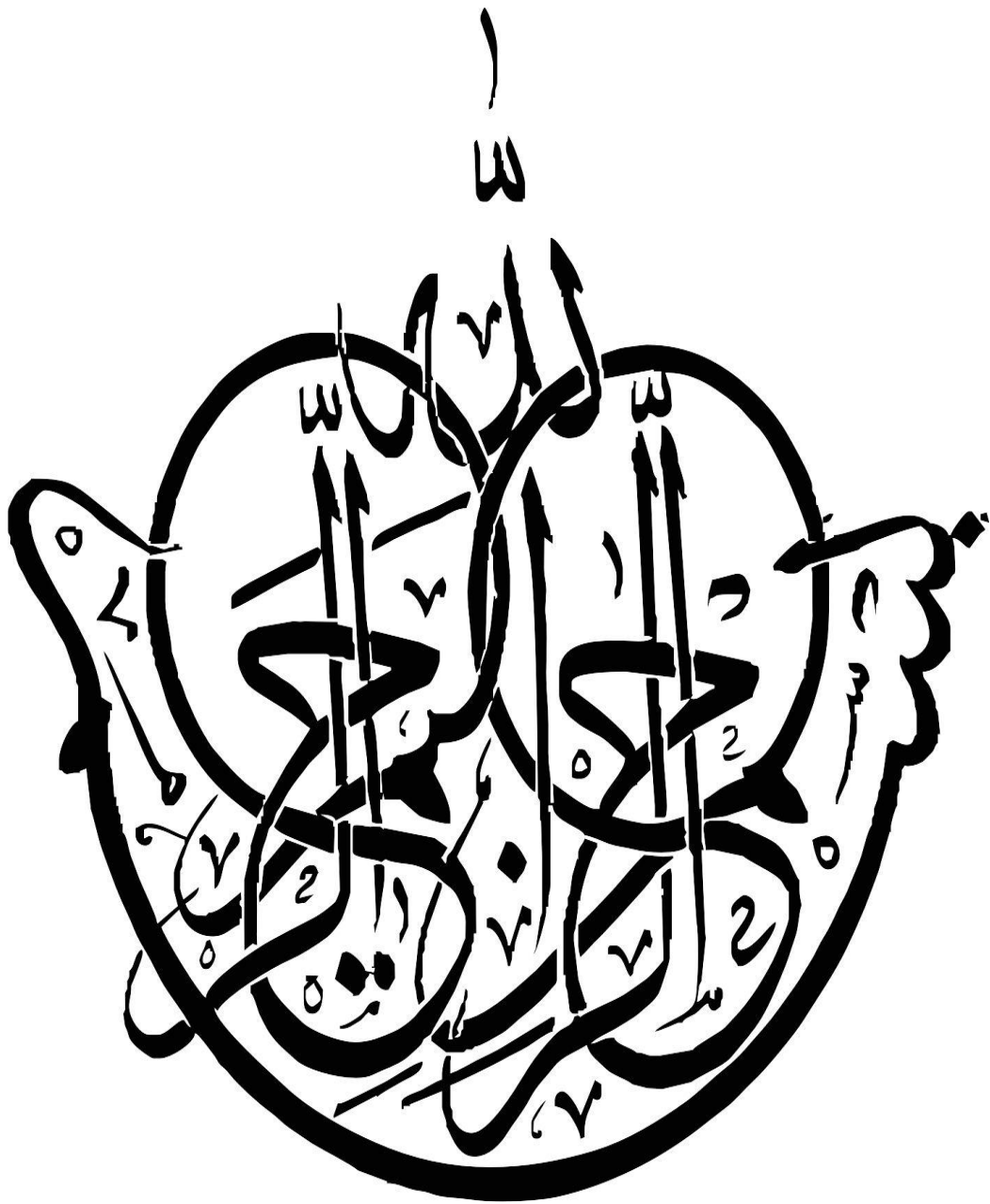
استادارزیاب

سیده زهراموسوی

محقق

زهرا بهروزی

خرداد ۹۹

چکیده:

لقمه ای حرام در واقع مقدار طعام ممنوع است که یک بار در دهان می گذارد. انسان برای این که زندگی پاک و سالمی در دنیا ایجاد و مسیر کمال را به خوبی پیماید باید بیشترین توجه در این حوزه داشته باشد.

از جمل عوامل گرایش به لقمه حرام وسوسه شیطان، زمینه خانوادگی احساس حقارت، محیط جهل و نادانی، فقر و تهیدستی، حرص و طمع می باشد.

و انواع لقمه حرام در بر گیرنده مسائلی چون احتکار، رشوه، غش در معاملات، تصرف در بیت المال است. آثار لقمه حرام شامل عدم قبولی عبادت، دوری از خدا، عدم پذیرش انفاق و صدقه، سنگدلی، قضاوت قلب می باشد. راه های لقمه درمان لقمه حرام مواردی چون توبه و احیاء حق الله، اداء حق الناس، انجام مستحبات می باشد.

کلیدواژه: اخلاق. لقمه حرام، ناهنجاری

مقدمه:

لقمه حرام در لغت عبارتست از: مقدار طعام ممنوعی که یکبار در دهان می کنند. و در اصطلاح: توشه ای است که از طریق نامشروع به دست آید و استفاده کردن و آن موجب عذاب در روز قیامت است. ناهنجاری های اخلاقی در لغت عبارتند: از انحراف از مجموعه صفات درونی و تقوا و سجام که با چشم دیده می شود. و در اصطلاح: بی قاعدگی در مجموعه قوانین رفتار که انسان به وسیله مراعات نکردن آن نمی تواند به هدفش برسد. انسان برای اینکه زندگی پاک و سالمی در دنیا ایجاد و مسیر کمال را به خوبی بپیماید باید بیشترین توجه و دقت را در این حوزه داشته باشد. این امر از شاخص هایی است که اگر فرد، فرد اجتماع از گرفتن مال حرام ابایی نداشته باشد و هر کس تنها به این فکر باشد که چگونه جیب خود را پر کند و جیب دیگران را خالی کند روح برادری و نوع دوستی از جامعه رخت بر می بندد، و در نتیجه؛ اخلاق اجتماعی در جامعه بر خطر می افتد چرا که تعبیر سرنوشت اجتماعی در گرو تغییر اخلاق و رفتار مردم است؛ درآمدهای حرام در جامعه، منشا ایجاد کینه و دشمنی می شود و صلح و صفا را از بین می برد، به تعبیر واضح تر اگر انسان راه خود را بر کسب حرام و برای لقمه حلال و حرام تفاوتی قائل نشد، حریم های اجتماعی را نیز نادیده خواهد گرفت و دیگر فرقی میان خیانت، دزدی، کلاهبرداری و... نخواهد گذارد. و لذا امنیت جامعه از بین خواهد رفت.

بحث از بررسی نقش لقمه حرام در ناهنجاری های اخلاقی از مقولاتی است که از دیرباز وجود داشته و در این زمینه منابعی به مرحله چاپ رسیده اند که عبارتند از:

۱- لقمه حرام اثر سید حسن موسوی خراسانی که در این کتاب به ویژگی لقمه حلال و حرام و آثار آن پرداخته است.

معصیت و گناه را چشیدی، زحمت طاعت را نیز بجوشی، پس از انجام این مراحل می‌گویی:
استغفرالله»^۱

عده‌ای از علماء در تفسیر این کلام گفته اند که شرط پنجم و ششم، از شرایط کمال توبه است.^۲

اما اگر لقمه حرام به صورت ناخواسته خورده شود و انسان بدون قصد و از روی جهل و بی اطلاعی در مال حرام تصرف کند و از آن بخورد، فقط نسبت به حق الله، حقی به عهده اش نیست. چرا که با علم و عمد صورت نگرفته است ولی حق الناس و تأثیرات وضعی آن، به حال خود باقی است که باید نسبت به آن اهتمام بورزد.

به این طریق که اگر می‌داند این غذای حرامی که خورده از کجا و از چه کسی است و توانایی دسترسی به آن صاحب مال را دارد حتما باید او را پیدا کند و حق او را به وی اگر زنده است و به ورثه اش اگر از دنیا رفته بپردازد و از او و یا ورثه اش رضایت و حلالیت بطلبد.

اما اگر هیچ راهی برای دست یابی به صاحب مالی که حق اش ضایع شده نداشته باشد و نمی‌داند از چه کسی و کسانی است. می‌بایست به همان اندازه و یا مقداری که توانایی دارد از طرف صاحبان مال ضایع شده صدقه به فقرا بپردازد و برای آن‌ها دعا و طلب مغفرت از خدا کند.

البته در برخی موارد که یقین دارد غذایی که مصرف کرده، حرام است، می‌بایست مقدار پول آن را با حاکم شرع و مرجع تقلید مصالحه کند و یا اذن بگیرد. از باب نمونه در مورد غذا خوردن از خانه کسی که خمس مال خود را نمی‌دهد و یا مالش مخلوط به حلال و حرام است، چه خانه پدری باشد و چه غیر آن، وقتی از مراجع سؤال می‌شود که تکلیف چیست؟ می‌فرمایند: اگر یقین دارید اموالی که تحت تصرف شما قرار می‌گیرد از مال حرام، تهیه شده، تصرف جایز

^۱ - شریف الرضی، نهج بلاغه، حکمت ۴۱۷

^۲ - خمینی، چهل حدیث، ص ۱۶۵

نیست، مگر آن که با اجازه حاکم شرع، مال حرام یا مقدار خمس مال را جدا کند (و به حاکم شرع پرداخت کند).^۱

^۱ - خمینی، استفتائات، ص ۴۱۴-۴۱۵

نتیجه گیری

این مقاله تحت عنوان آثار لقمه حرام بر ناهنجاری های اخلاقی-عبادی است.

از آنجا که تغذیه و خوراکی ها یکی از اساسی ترین، اصول زندگی بشر است و نه تنها حیات بشر بلکه حیات تمامی موجودات زنده اعم از انسان و حیوانات به این اصل وجودی وابسته است، لذا می توان گفت اهمیت آن بدین جاست که اسلام نیز این اصل اساس را از قلم نیانداخته و در فقه اسلامی و طلب اخلاق و حتی در مسائل اجتماعی نیز به این موضوع پرداخته است از سوی دیگر با توجه به مسائل و مشکلاتی که در حال حاضر جامعه امروز را در بر گرفته، بویژه وجود انواع بیماریها چه روحی و چه جسمی وجود فسادهای اخلاقی و اجتماعی که به دلیل عدم رعایت بسیاری از اصول به خصوص، اصل تغذیه و خوراکی ها و روی آوردن به لقمه حرام پدید آمده لذا بر آن شدیم که به صورت ویژه و گسترده به این موضوع بپردازیم.

فرضیه مورد بحث این است که به نظر می رسد: هر انسانی مال مومنی را بدون رضایت وی غصب کند پیوسته در اخلاق او تاثیر می گذارد.

در پایان به این نتیجه رسیدیم که وابستگی به مال دنیا به عنوان مهمترین تامین کننده نیازهای مادی انسان و نیز زینت زندگی دنیا، امری مسموم و ناپسند به شمار نمی رود بلکه از مصادیق تلاش و جهان در راه خدا شمرده می شود، چرا که انسان ماموریت دارد که تلاش خویش، جهان مادی را آباد کند پس گردآوری مال حلال و پاک به عنوان یک ماموریت الهی مطرح است و اگر کسی از تلاش در این حوزه باز ایستد، می بایست او را متهم به کوتاهی در انجام وظیفه الهی کرد. اما مشکل آن است که این دلبستگی به شکل افراطی برخی را از حق و عدالت زندگی خود دور می سازد، بلکه روحیه تجاوزگری پیدا می کنند لذا به جای کسب مشروع به راه های کسب مال از راه حرام کشیده می شوند.

فهرست منابع

* قرآن

* نهج البلاغه

- ۱- حسینی، جلال، تجارت و راه و روش کسب و کار، مترجم محمد حسین خورشیدی، بی نام، بی جا، چاپ اول، ۱۳۹۰ه، ش
۲. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران موسسه انتشارات چاپ دانشگاه، بی جا، ۱۳۷۷ه، ش.
۳. فخررازی، محمد، تفسیر کبیر، مصحح علی اصغر حلبی، اساطیر، بی جا، چاپ پنجم، ۱۳۷۹ه، ش
- ۴- قاسمی، محمد علی، روزی حلال، نورالزهراء(س)، بی جا، چاپ اول، ۱۳۷۶
۵. کلینی، محمد، اصول کافی، مترجم علی اکبر غفاری، کاراکتب الاسلامیه، بی جا، چاپ چه محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، دارلحدیث، بی جا، ۱۳۸۴ ه، ش
- ۶- محدثی، جواد، چهل حدیث امام خمینی، هاجر، بی جا، چاپ اول، ۱۳۸۶ه، ش
- ۷- موسوی خراسانی، حسن، لقمه های حرام، مولف، بی جا، چاپ اول، ۱۳۷۶ه، ش
۸. وحیدی، محمد، درآمدهای حلال، سنابل، بی جا، چاپ اول، ۱۳۸۶ه، ش
۹. حرّانی، ابن شعیه، تحفه العقول، مترجم صادق حسن زاده، قم آل علی، بی جا، چاپ اول، ۱۳۸۲ه، ش

۱۰- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، دارلحدیث، بی جا، ۱۳۸۴ ه، ش